

сом производством.

Вопросам разработки логистических моделей материальных потоков в цепях поставок посвящены исследования многих зарубежных и отечественных учёных, в частности: А.В. Мищенко, М.В. Могильницкой, Л.И. Федуловой, А.А. Решетняк, Е.В. Крикавского, Н.И. Чухрай, Г.И. Нечаева, А.Н. Стерлинговой, В.М. Курганова, И.П. Эльяшевича, В.И. Сергеева, А.И. Федоренко, П.А. Терентьева, Дж.Р. Стока, Д.М. Ламберта, Д. Уотерса, Ф. Хейта и др.

Однако, несмотря на значимость логистических методов и подходов в управлении производством и повышении его экономической стабильности, исследователями мало уделяется внимания разработке аналитических моделей управления грузопотоками; не рассматриваются вопросы прогнозирования, что является немаловажным фактором, влияющим на себестоимость продукции. Следует подчеркнуть, что имеющиеся аналитические методы технологических расчетов не охватывают экономические показатели технологических процессов, протекающих в производственных системах.

Считаем, что перспективами дальнейших научных исследований являются разработки логистических моделей, способствующих значительному снижению объёма оперативных затрат в цепи создания стоимости, приходящихся на цепи поставок. Развитие логистики как науки должно обеспечить требуемый уровень логистического сервиса, который предусматривает установление приемлемого уровня обслуживания в современных условиях рынка.

Література

1. Будишевский В.А., Пуханов А.А., Пуханова Л.С. Экономические аспекты управления запасами угля в логистических системах топливно-энергетического комплекса / Будишевский В.А., Пуханов А.А., Пуханова Л.С. // Наук. пр. Донецького нац.техн.ун-ту. – Донецьк: ДонНТУ, 2005. – Вип. 100-1.– С.173-178.
2. Буэрскос Доналд Дж., Клосс Дейвид Дж. Логистика. Интегрированная цепь поставок / Буэрскос Доналд Дж., Клосс Дейвид Дж.; пер. с англ.– М.: «Олимп-Бизнес», 2005.– 640с. – Библиогр.: с. 635–638.

Холодок Є.І.

Науковий керівник – Губарев В.В.

БЮДЖЕТ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ

Державний бюджет з'являється практично з появою держави. Вперше поняття бюджет з'являється у Великобританії. Наприкінці XIX – на поч. XX ст. фактично виділялися бюджетні відносини в окремих галузях науки та практичної діяльності. Розвиток теорії бюджету нерозривно пов'язаний з розвитком уявлень про суспільство й економіку, про призначення держави, про сутність і зміст фінансів та фінансових відносин.

Бюджет займає особливе місце у фінансовій системі будь-якої сучасної країни. Він охоплює всі ланки економічного відтворення і впливає на економічне життя всього суспільства. Побудова раціональної системи управління бюджетом, таким чином, є ключовою умовою високих результатів економічного розвитку країни та її регіонів [2, с. 124]. Тому дослідження методологічних і науково-практичних питань управління бюджетом є досить актуальним і значущим.

Над актуальними питаннями управління бюджетом плідно працюють сучасні українські вчені О. Д. Василик, В. В. Венгер, Є. О. Галушка, Л. Є. Клець, В. М. Опарін, В. М. Федосов, І. Я. Чугунов та інші. Проте невіршеними залишаються окремі теоретичні питання (зокрема, щодо функцій бюджету), а також подальшого розвитку методології управління бюджетом (зокрема, щодо оцінювання якості й ефективності управління бюджетом).

Метою даної статті є характеристика бюджету як об'єкта управління.

Наукові розробки щодо трактування змісту бюджету як економічної категорії почалися з моменту зародження фінансової науки і тривають до сьогодні. У сучасній науковій і методичній

літературі зустрічається чимало визначень поняття «бюджет». Дослідники, залежно від предмета та об'єкта дослідження, звертають увагу на різні властивості бюджету.

В. М. Опарін пропонує розглядати бюджет не лише як економічну категорію, а також як правову категорію та за матеріальним змістом: «Бюджет виступає документом, в якому подається розпис доходів і видатків, що затверджується у формі закону... За матеріальним змістом бюджет являє собою централізований грошовий фонд держави» [3, с.83].

О. Д. Василик зазначає: «Бюджет – це фонд фінансових ресурсів, який перебуває у розпорядженні органів виконавчої влади певного рівня й використовується для виконання покладених на них функцій, передбачених конституцією» [4, с.155].

С. М. Панчишин наводить таке визначення: «Державний бюджет – це баланс доходів і видатків держави, який ухвалюється на фінансовий рік» [5, с. 402].

Л. Є. Клець, розкриваючи зміст категорії «бюджет», пропонує розглядати його у різних аспектах: за економічною сутністю, за матеріальним змістом, за формою і за організаційною структурою.

І, нарешті, Бюджетний кодекс України [1] дає такий припис: «Бюджет – це план формування й використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду».

Тобто, бюджет одночасно може розглядатися з різних точок зору: як правова категорія; як правовий акт; як фінансовий фонд; як прогноз доходів і видатків держави; як регулятор фінансових відносин, що виникають у сфері формування і використання централізованих фінансових ресурсів держави; як фізична наявність грошових коштів на рахунках.

Для більш детального розгляду даної теми, варто визначити основні ознаки бюджету:

- бюджет є відображенням суспільних відносин з приводу формування та використання фінансових ресурсів;
- бюджет розглядається і затверджується за спеціальною процедурою і за формою являє собою нормативний акт;
- бюджет має дві частини – дохідну (податки, збори) і видаткову;
- за допомогою бюджету здійснюється фінансування створених благ (товарів, послуг, робіт), корисних для всього суспільства;
- бюджет є фінансовим відображенням розподільчих і перерозподільчих процесів в економіці;
- бюджет широко використовується як важіль економічного регулювання;
- бюджет може розглядатися як своєрідний «контракт», укладений між платниками податків і державою для виконання останньою суспільно важливих функцій [2, с. 125].

Оскільки бюджет є особливою економічною формою існування реальних суспільних відносин, він може розглядатися як економічна категорія, яка є частиною фінансів (або фінансової системи) держави.

Бюджет також трактується як центральна ланка державного фінансово-кредитного регулювання, оскільки саме через бюджет здійснюється розподіл і перерозподіл найбільш значної частки національного доходу та ВВП країни; саме через бюджет реалізується державна бюджетна політика [6, с. 183].

Таким чином, бюджет – це не просто документ (нормативний акт), а насамперед – об'єкт управління. Бюджет є особливим фінансовим інструментом, за допомогою якого держава виконує покладені на неї функції.

Вагомою складовою бюджету є фінансування державного управління, національної оборони та правоохоронної діяльності, а також фінансове забезпечення і фінансування розвитку освіти, закладів науки і культури. Важливим завданням бюджету держави є фінансування соціального забезпечення та соціальний захист населення [2, с. 126]. Тобто, через бюджет здійснюється фінансування суспільно важливих, але неринкових, сфер життєдіяльності суспільства.

Для того, аби своєчасно і в повному обсязі здійснювати фінансування зазначених сфер, у бюджеті мають акумулюватися грошові ресурси, що регулярно вносяться відповідно до вимог закону. Такі ресурси в сучасній державі акумулюються завдяки інституту податків. За статистикою, до 90% бюджетних надходжень формуються шляхом виконання податкових зобов'язань.

Але, слід звернути увагу на те, що система оподаткування в Україні є однією з найбільш обтяжливіших у світі. Згідно з рейтингом «Виплата податків 2010», Україна займає 181 місце із 183 (гірше справи йдуть лише у Венесуелі та Білорусі), сплачуючи державі 147 податків і зборів [8].

За допомогою бюджету держава може також впливати на структуру суспільного виробництва. В сучасних державах бюджет використовується для вирівнювання економічного розвитку регіонів, стимулювання або пригнічення розвитку окремих галузей, подолання бідності. Через бюджетні важелі можна здійснювати науково-технічну, екологічну, інвестиційну, амортизаційну та інші напрями політики.

Актуальною науково-практичною проблемою побудови раціональної системи управління бюджетом в Україні є вироблення та запровадження адаптованих методик оцінки якості та ефективності такого управління. Якість управління процесом виконання бюджету – це конкретні властивості, що отримують або можуть отримати суспільство, громада, групи громадян або окремі громадяни, і які дають змогу оцінити (визначити) економічні наслідки внаслідок виконання бюджету. У широкому сенсі, під оцінкою якості управління процесом виконання бюджету слід розуміти формування експертної оцінки щодо ефективності й результативності виконання бюджетів різних рівнів в цілому та за окремими елементами (доходи, видатки тощо) на основі проведення експертних та інших досліджень. У вузькому сенсі, під оцінкою якості управління процесом виконання бюджету розуміється здійснення оцінювання ефективності й результативності бюджетних програм, на основі яких сформовано відповідний бюджет [7].

Отже, бюджет як головний фінансовий документ держави або певного територіального утворення повинен відповідати певним критеріям (тобто містити законодавчо встановлені параметри). Необхідною умовою розвитку та покращення економічної ситуації держави є ефективна бюджетна політика, яка розробляється з метою оптимального збалансування бюджетних параметрів з урахуванням бюджетних пріоритетів, розвитку бюджетної сфери та необхідності виконання державою своїх функцій.

У подальшому мають бути запропоновані методики управління бюджетом на основі результатів поточного моніторингу бюджетного процесу в контексті загальної економічної політики. Також, подальшого напрямку дослідження потребують питання створення економічно обґрунтованих орієнтирів бюджетної політики, узагальнення позитивних і негативних чинників впливу економічної, політичної, соціальної сфери управління на якісний розвиток даної країни.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08. 07. 2010 №2456-VI // zakon1.rada.gov.ua.
2. Фінанси: Навч. посіб. / В. І. Оспішев, Л. І. Лачкова, О. П. Близнюк та ін.; За ред. В. І. Оспіщева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 366 с.
3. Опарін В. М. Фінанси: Підручник, - К.:КНЕУ, 2001. – 240 с.
4. Василик О. Д., Павлюк К. В. Державні фінанси України: Підручник. – К.:Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
5. Панчишин С. М. Макроекономіка: Підручник, - К.: Либідь, 2001. – 614 с.
6. Державне регулювання економіки: Підручник / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залого. – К.: Атіка, Ельга-Н, 2000. – 592 с.
7. Жибер Т. Бюджетна політика України // Фінанси України. – 2009. №8. – С.15.
8. Отчет всемирного банка и МФК «Paying Taxes 2010. The global picture». - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pwc.ru/en/tax-consulting-services/paying-taxes-2010>.